

ETELÄ-POHJANMAAN LIITTO
Regional Council of South Ostrobothnia

Viranhaltijapäätös
24.11.2025

Työ- ja elinkeinoministeriö
lausuntopalvelu.fi

Viite: Lausuntopyyntö 7.11.2025, VN/1453/2025

EPL/141/03.05.00/2025

Suunnittelujohtajan päätös 89/2025

Lausunto pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman luonnoksesta

Lausunnonantajan taho

o Ministeriö

o Muu valtiollinen toimija, esimerkiksi virasto

X Kaupunki, kunta tai maakunta

o Yritys

o Tutkimuslaitos, yliopisto tai korkeakoulu

o Toimiala- ja etujärjestö

o Yksityishenkilö

o Muu taho

Mikäli vastasit "muu taho", voit tarkentaa vastaustasi tässä

LAUSUNTO

o Ei lausuttavaa

o Yhdyn pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman luonnokseen, ei muuta lausuttavaa

o Yhdyn toisen tahon lausuntoon

Mikäli vastasit yhtyväsi toisen tahon lausuntoon, täsmennä mistä tahosta on kyse

1) Huomioita pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman taustalla olevista vaihtoehtoisista skenaarioista (suunnitelman luku 2)

Skenaariot kuvaavat pääosin verrattain erilaisia tulevaisuuden kehityssuuntia. Skenaarioita on esitelty suunnitelmassa riittävässä määrin, joskin niiden syvempien ulottuvuuksien ymmärtäminen vaatii tausta-aineistoon tutustumista. Skenaariot ovat myös prosessin tässä vaiheessa jo niin pitkälle vietyjä ja suunnitelman kaikkien laskelmien taustana, että niiden sisältöjen muuttaminen ei liene tässä vaiheessa tosiasiallisesti mahdollista.

Skenaarioissa ei ole huomioitu Suomen eri alueiden mahdollisuuksia toteuttaa skenaarioiden mukaisia päästövähennystoimenpiteitä ja hiilinielujen vahvistamista. Etelä-Pohjanmaa on kansallisesti merkittävä ruoantuotantoalue, jonka elintarvikeyritykset tuottavat yli 17 % Suomen elintarviketeollisuuden liikevaihdosta. Maakunnassa tuotetaan merkittävä määrä uusiutuvaa energiaa ja yrittäjien osuus työllisistä on kaikista maakunnista korkein. Jatkossa tulee tunnistaa alueiden erilaiset roolit pitkän tähtäimen suunnitelmien toteuttamisessa.

Suunnitelman johtopäätöstenkin mukaisesti Suomen ilmastotavoitteiden osalta keskeinen haaste liittyy maankäyttösektorin kehitykseen liittyvään epävarmuuteen.

Maankäyttösektori on päästölähde kaikissa skenaarioissa vuonna 2025, mutta kääntyy nieluksi ENV-skenaariossa vuonna 2030 (vuonna 2035: -22 Mt CO₂-ekv.) sekä PPL- ja FIN-skenaarioissa vuonna 2035 (-2 Mt CO₂-ekv.). BIZ-skenaariossa sektori on päästölähde koko tarkastelujakson ajan. ENV-, PPL- ja FIN-skenaarioissa nettonielu kasvaa melko tasaisesti koko tarkastelujakson ajan, kun taas BIZ-skenaariossa nettopäästöt kasvavat tarkastelujakson alussa ja pienenevät vasta 2035 jälkeen. Erot selittyvät pitkälti metsämaan hiilensidonnan eroilla. Ottaen huomioon maankäyttösektorin tiedetty nykytilanne ja tunnistetut haasteet sektorin kääntämisessä hiilinieluksi, on skenaarioiden lähtökohta nykytilanteeseen nähden haastava. Skenaarioiden mukainen maankäyttösektorin hiilensidonnan kehitys (pl. BIZ) edellyttäisi nopeita muutoksia sektorin hiilensidonnan kasvattamisessa. Vaikka maankäyttösektorin kääntyminen hiilinieluksi skenaarioiden mukaisesti on ilmastotavoitteiden saavuttamisen kannalta tärkeää, jää avoimeksi, olisiko erilaiset skenaariotarkastelut tuoneet enemmän näkökulmia tarvittavien päästövähennysten ja maankäyttösektorin hiilinielujen suhteen tulevaisuuden arvioinnille.

Suunnitelma pohjautuu pitkälti päästökehityksen tarkasteluun eri skenaarioiden näkökulmasta ja tarkastelu on osin haasteellinen hahmottaa. Luettavuutta ja ymmärrettävyyttä parantaisi esim. se, että eri skenaariot olisivat eri kuvaajissa esitetty aina samassa järjestyksessä (vrt. kuva 5 ja 6) ja että tekstissä käytetyt lyhenteet esiintyisivät myös kuvissa (esim. kuva 1).

2) Huomioita toimialakohtaisista etenemisvaihtoehtoista (suunnitelman luku 3)

Rakennusten osuudessa käsitellään väestön keskittymistä ja uuden rakentamisen tarvetta lähinnä vain asuinrakennusten osalta. Skenaarioiden mukaisen väestön muuttoliikkeen johdosta tulisi tarvetta myös väestökeskittymiin suuntautuvalla palvelu- ja kaupalliselle rakentamiselle sekä uuden infrastruktuurin rakentamiselle.

Uusiutuvan energian osuuden kasvu jatkuu kaikissa skenaarioissa huomattavana. Etelä-Pohjanmaalla tunnistetaan uusiutuvan energiantuotannon kasvu sekä keskipitkällä että pitkällä aikavälillä, ja maakunta on merkittävältä osin edistämässä uusiutuvan energiantuotannon kehittymistä.

Biokaasun painoarvo on suunnitelmassa hyvin pieni. Etelä-Pohjanmaan liitto katsoo, että suomalaisen biokaasumarkkinan kehittäminen tarvitsee tarkasti kohdennettua tukea investointiriskien hallitsemiseksi. Tällä hetkellä kotimaisen biokaasumarkkinan kehittäminen on jäämässä pistemäisten tukien varaan, eikä se lisää vahvasti kasvavan toimialan uskoa tulevaan. Liitto katsoo, että ilmastolain mukaisissa suunnitelmissa olisi tullut asettaa selkeä biokaasun tuotantotavoite. Biokaasun tuotantotavoitetta ja hajautuneiden kannusteiden ja sääntelyn kokonaisuutta voitaisiin tarkastella parhaiten päivittämällä kansallinen biokaasuohjelma. Samassa yhteydessä olisi luontevaa asettaa myös tuotantotavoite synteettiselle metaanille, jotka tulevat yhdessä korvaamaan fossiilisia polttoaineita teollisuudessa ja liikenteessä.

Liikenteen hiilidioksidipäästöjen vähentämiseen tähtäävissä toiminnoissa on huomioitava alueelliset eroavaisuudet. Liikenteen sähköistymisen tahdissa on havaittu alueellisia eroja, joten jatkossa on selvitettävä, miten turvataan yhtäläiset mahdollisuudet sähköisen liikenteen käyttöönottamiseksi, etteivät maan eri osat jää kehityksestä jälkeen esimerkiksi latausinfra alikehittymisen vuoksi.

3) Huomioita kasvihuonekaasupäästöjä vähentävien ja nieluja vahvistavien menetelmien kehitysnäkymistä (suunnitelman luku 4)

Osaamisen kehittämisen näkökulma tulee esiin ainoastaan maankäyttösektorin menetelmissä kuvattaessa suometsien hoidon kehittämistä. Osaamisen kehittämisen tarvetta on varmasti myös muissa suunnitelmassa kuvatuissa menetelmissä.

Sähköistymisen tulevaisuuden kehitysnäkymistä puuttuu tavoite sijoittaa sähkön tuotanto ja kulutus lähemmäksi, mikä mm. vähentäisi uuden sähkönsiirtoinfrastruktuurin rakentamisen tarpeita.

Maatalouden menetelmiä kuvataan osin eri tyyliin kuin muiden teemojen. Maatalousosuuteen ei sisälly samassa määrin arviota eri kehityskulkujen ja menetelmien yleistymisen todennäköisyydestä ja haasteista kuin muissa luvun menetelmien kuvauksissa.

Luonnon hiilinielujen säilyttäminen ja kehittäminen tulee olla ilmastopolitiikan perustana ja lähtökohtana. Suunnitelmassa luodaan odotuksia teknisten hiilinielujen kehittämistyölle. Haasteena kehitykselle on erityisesti taloudellisten kannustimien puute infrastruktuurin kehittymättömyyden ja teknologisten epävarmuuksien osalta. Suomen tuleekin aktiivisesti edistää teknisten hiilinielujen kehittymistä ja olla edistämässä kannusteiden luomista, esimerkiksi EU:n laajuista sääntelyä edistämällä.

4) Puuttuuko suunnitelmassa kuvattujen kasvihuonekaasupäästöjä vähentävien ja nieluja vahvistavien menetelmien joukosta joku keskeinen menetelmä (suunnitelman luku 4)?

Kiertotaloutta ei ole suunnitelmassa nostettu erilliseksi päästövähennysten toteuttamisen ja nielujen vahvistamisen menetelmäksi. Suunnitelmassa on viitattu lyhyesti kiertotalouden mahdollisuuksiin päästöjen vähentämisessä, mutta kiertotalouden mukaisen talousmallin mahdollisuuksien kuvaaminen jää suppeaksi. Suunnitelmassa ei huomioida esim. uusien liiketoiminnan mallien mahdollisuuksia, palvelunäkökulmaa, kiertotalousratkaisuja rakentamisessa ja toisaalta kiertotalouden edistymisen edellyttämiä muutoksia esim. tuotesuunnittelussa ja päätöksenteossa.

5) Muita huomioita pitkänaikavälin ilmastosuunnitelman luonnoksesta

Suunnitelma keskittyy ilmastolain mukaisesti pitkälti kasvihuonekaasupäästöjen hillintään ja hiilinielujen vahvistamiseen. Suunnitelman mukaan ilmastomuutokseen sopeutumisen näkökulma on hankalasti ennustettavissa ja yhdistettävissä skenaariotarkasteluun. Jatkossa ilmastolain mukaisissa suunnitelmissa olisi kuitenkin hyvä pyrkiä yhä enemmän monitavoitteisuuteen, jossa ilmastomuutoksen hillinnän näkökulmiin yhdistettäisiin myös ilmastomuutokseen sopeutuminen ja luontokadon ehkäiseminen.

Pitkän aikavälin suunnitelman linkittyminen muihin ilmastolain mukaisiin suunnitelmiin jää teksteissä ohueksi. Suunnitelmassa olisi hyvä olla kuvattuna ilmastolain mukainen suunnittelujärjestelmä ja eri näkökulmista laadittavien suunnitelmien keskeiset sisällöt. Lisäksi suunnitelma olisi voinut sisältää eri ilmastolain mukaisiin suunnitelmiin liittyvän yhteenvedon Suomen tulevaisuuden ilmastotoimien näkymistä. Esimerkiksi

Kansalliset energia- ja ilmastopolitiikan uudet toimet ja skenaariot (KEITO) – pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman taustaselvitys -raportin yhteenvedossa todetaan, että ”huolimatta erityisesti päästökauppasektorin nopeasta, myönteisestä kehityksestä ja irtautumisesta fossiilisten polttoaineiden käytöstä Suomi tarvitsee edelleen nettonegatiivisia päästövähennyskeinoja kompensoimaan erityisesti taakanjakosektorin KHK-päästöjä sekä maankäyttösektorin maaperäpäästöjä, eli maankäyttösektorin luonnon hiilinieluja ja näitä täydentämään teknisiä hiilinieluja. Molempien osalta tarvitaan nopeita lisäisiä toimia verrattuna PM Orpon hallituksen linjaamiin uusiin ilmastotoimiin, joita on esitetty kesällä 2025 julkaistuissa energia- ja ilmastostrategian sekä keskipitkän aikavälin ilmastosuunnitelman luonnoksissa. Pitkällä aikavälillä ilmastotavoitteiden saavuttaminen edellyttää myös rakenteellisia muutoksia koko yhteiskunnassa sekä asenteiden ja normien muutosta kohti kestävämpää kuluttamista”.

Suunnitelmassa ei juurikaan mainita eri toimijoita, joiden tekemien toimien johdosta skenaarioissa esitetyt kehityskulut toteutuisivat. Esimerkiksi kunnat ovat keskeinen toimija kaikissa suunnitelmassa käsitellyissä toimialoissa.

Suunnitelmassa ei näy Suomen eri alueiden mahdollisuudet olla toteuttamassa eri skenaarioiden mukaisia päästövähennystoimenpiteitä ja hiilinielujen vahvistamista. Jatkossa tulee tunnistaa alueiden erilaiset roolit pitkän tähtäimen suunnitelmien toteuttamisessa.

Suunnitelmaan ei ole laadittu vaikutusten arviointia, vaikka suunnitelmassa esitetään isoja kehityskulkuja ja mahdollisesti merkittäviä vaikutuksia aiheuttavia etenemisvaihtoehtoja ja menetelmiä. Suunnitelman sisältöihin liittyy mm. ekologisia vaikutuksia, jotka voivat olla eri etenemisvaihtoehtojen ja menetelmien osalta osin erisuuntaisia, sekä sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen liittyviä kysymyksiä. Vaikutusten arvioinnin puuttumista ei ole perusteltu.

Kaiken kaikkiaan pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma on enemmänkin kuvaus erilaisista kehityspoluista kuin pitkälle tulevaisuuteen tähtäävä suunnitelma, jossa määritellään suuret linjat ilmastotavoitteiden saavuttamiseksi.

Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelma on laajuutensa ja vaikuttavuutensa vuoksi erittäin merkittävä niin kuntien kuin maakuntienkin kannalta. Kunnat ja maakunnat käsittelevät usein merkittäviin kansallisiin strategioihin liittyvät lausuntonsa korkealla omassa päätöksenteossa: lautakunnissa, kunnan- ja kaupunginhallituksissa ja maakuntahallituksissa. Käsittely on siten sidoksissa päätöksenteon kokousaikatauluun. Pitkän aikavälin ilmastosuunnitelman 16 päivän lausuntoaikataulu ei ole hyvän hallintotavan mukaista.

ETELÄ-POHJANMAAN LIITTO

Mari Pohjola
suunnittelujohtaja

Mari Väänänen
ympäristösuunnittelija